

רבי חזקיה אמר: רבי ירמיה בעי: ולמה לי נן אמרין: פעמים שחייבין בזה ובוה ופעמים שהן פטורין מזה ומזה? – היך עבידא? – חלקו את הנכסים ואחר כך חלקו את הבהמה – חייבין בזה ובוה, חלקו את הבהמה ואחר כך חלקו את הנכסים – פטורין מזה ומזה. – אמר רבי מנא: הדא דאת אמר – בשלא היתה הבהמה רוב, אבל אם היתה הבהמה רוב – הן הן עיקר נכסיו.

אור ל'שרים

ומקשים: רבי חזקיה (אמורא ארץ ישראל בדור הרביעי) אמר: רבי ירמיה (מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור השלישי והרביעי) בעי – שואל (מקשה): ולמה לי נן (=לית אנן). במסירה שלפנינו נוסף על ידי מגיה גרש מעל ליו"ד, והמגיה התכוון כנראה לתקן 'לית נן') אמרין: – ולמה אין אנחנו אומרים: פעמים שחייבין בזה ובוה ופעמים שהן פטורין מזה ומזה? – מדוע המשנה אומרת, שלפעמים האחים השותפים חייבים בקולבון ופטורים ממעשר בהמה ולפעמים הם חייבים במעשר בהמה ופטורים מן הקולבון, ואין היא אומרת גם כן, שלפעמים הם חייבים בקולבון ובמעשר בהמה ולפעמים הם פטורים מן הקולבון וממעשר בהמה? – אין משיבים על קושיה זו.

ומציעים דוגמאות: היך עבידא? – איך עשויה (הדבר)? (באיזה מקרה חייבים בזה ובוה, ובאיזה מקרה פטורים מזה ומזה?) – חלקו את הנכסים ואחר כך חלקו את הבהמה – כשחילקו את הכספים שירשו מאביהם וחזרו והשתתפו בהם, ועדיין לא חילקו את הבהמות עד לאחר זמן, – חייבין בזה ובוה – חייבים בקולבון, שדינם כשותפים בכספים, וחייבים במעשר בהמה, שנחשבות הבהמות כאילו עדיין הן ברשות אביהם, חלקו את הבהמה ואחר כך חלקו את הנכסים – כשחילקו את הבהמות שירשו מאביהם וחזרו והשתתפו בהן, ועדיין לא חילקו את הכספים עד לאחר זמן, – פטורין מזה ומזה – פטורים מן הקולבון, שנחשבים הכספים כאילו עדיין הם ברשות אביהם, ופטורים ממעשר בהמה, שדינם כשותפים בבהמות (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים הגרסה הפוכה: 'חלקו את הבהמה ואחר כך חלקו את הנכסים - חייבין בזה ובוה, חלקו את הנכסים ואחר כך חלקו את הבהמה - פטורין מזה ומזה'. ובפירוש תלמיד רשב"ש הגיה כמו שהוא לפנינו).

ומציעים פרשנות מצמצמת: אמר רבי מנא (השני, מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור החמישי): הדא דאת אמר – זאת שאתה אומר (דבר זה שאתה אומר, שכשחילקו את הבהמות וחזרו והשתתפו בהן, ועדיין לא חילקו את הכספים - פטורים מן הקולבון), – בשלא היתה הבהמה רוב – במקרה שלא היו הבהמות רוב הנכסים, אלא שהיו הכספים רוב הנכסים, שלעניין הקולבון הולכים אחר הכספים שהם הרוב, וכיוון שלא

פטורים ממעשר בהמה, וכשחלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים, וחזרו ונשתתפו, או כשלא חלקו - חייבים במעשר בהמה.

עד כאן המקבילה בירושלמי קידושין.

בבבלי בכורות נב,ב,ז,א אמרו: אמר רב ענן: לא שנו (שאם חלקו וחזרו ונשתתפו פטורים ממעשר בהמה כדין שותפים רגילים) אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים ותיישים כנגד גדיים (שלא חילקו מתחילה את התיישים בשווה ואת הגדיים בשווה, אלא חילקו את כל הבהמות לפי שוויון, והרי זה כאילו קנו זה מזה, וכשחזרו ונשתתפו הרי זה כשני זרים שנשתתפו ביניהם), אבל חלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים - אומרים: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה (אומרים ש"ש ברירה", כלומר, אנו מניחים שכל אחד מהם נתברר חלקו המיועד לו מתחילה בנכסי אביו, וכשחזרו ונשתתפו נחשב הדבר כאילו לא חילקו מעולם). ורב נחמן אמר: אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים, אין אומרים: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה (וכשחזרו ונשתתפו דינם כשותפים רגילים הפטורים ממעשר בהמה).

ורבי אלעזר אמר: לא שנו (שאם חלקו וחזרו ונשתתפו פטורים ממעשר בהמה כדין שותפים רגילים) אלא שחלקו תשעה כנגד עשרה ועשרה כנגד תשעה (מפני שעל ידי השומה של תשעה גדולים כנגד עשרה קטנים נחשב הדבר כאילו קנו זה מזה), אבל חלקו תשעה כנגד תשעה ועשרה כנגד עשרה - אומרים: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה (וכשחזרו ונשתתפו נחשב הדבר כאילו לא חילקו מעולם). ורבי יוחנן אמר: אפילו חלקו תשעה כנגד תשעה ועשרה כנגד עשרה - אין אומרים: זה חלקו המגיעו משעה ראשונה (ופטורים ממעשר בהמה). ואזדא רבי יוחנן לטעמיה (שאין אומרים בחלוקת ירושה ש"ש ברירה" וכל אחד מהאחים זכה בחלקו הראוי לו מתחילה), דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: האחים שחלקו (ביניהם את ירושת אביהם) - לקוחות הם (כאילו קנו זה מזה את חלקם).

רבי אלעזר ורבי יוחנן נחלקו באותה מחלוקת שנחלקו רב ענן ורב נחמן. רב ענן ורבי אלעזר סוברים זה כזה, ורב נחמן ורבי יוחנן סוברים זה כזה, אלא שרב ענן ורב נחמן דיברו כשחילקו לפי מין, ורבי אלעזר ורבי יוחנן דיברו כשחילקו לפי מניין.

מה שאמרו בירושלמי בשם רבי אלעזר, אמרו בבבלי בשם רב ענן (אמורא בבלי בדור השני), ומה שאמרו בירושלמי בשם רבי יוחנן, אמרו בבבלי בשם רב נחמן (אמורא בבלי בדור השני והשלישי).